

Niina Haverinen, Sini Juntunen & Petra Tuomaala

”TÄÄ ON SE PAIKKA MISSÄ MÄÄ SAAN OLLA” :

Nuorten ja työntekijöiden kokemuksia Nuorten Ystävät -palvelut Oy:n jälkihuollosta
Oulussa

"TÄÄ ON SE PAIKKA MISSÄ MÄÄ SAAN OLLA" :

Nuorten ja työntekijöiden kokemuksia Nuorten Ystävät -palvelut Oy:n jälkihuollosta
Oulussa

Niina Haverinen, Sini Juntunen &
Petra Tuomaala
Opinnäytetyö
Kevät 2018
Sosiaalian tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan tutkinto-ohjelma

Tekijät: Niina Haverinen, Sini Juntunen & Petra Tuomaala

Opinnäytetyön nimi: ”Tää on se paikka missä mä saan olla” : Nuorten ja työntekijöiden kokemuksia Nuorten Ystävät -palvelut Oy:n jälkihuollosta Oulussa

Työn ohjaaja: Pietilä, Pirkko & Tervasoff, Päivi

Työn valmistuslukukaus ja -vuosi: Kevät 2019

Sivumäärä: 38 + 4

Opinnäytetyömme tarkoituksena on kuvailla yhteistyökumppanimme Nuorten Ystävät – palvelut Oy:n jälkihuollon työntekijöiden sekä asiakkaiden kokemuksia lastensuojelun jälkihuollosta Oulussa. Opinnäytetyömme on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, jonka tavoitteena on tuottaa tietoa, jota Nuorten ystävät voivat hyödyntää työssään sekä kehittää toimintaansa sen avulla. Opinnäytetyömme tutkimuskysymyksenä on: millaisia kokemuksia Nuorten Ystävien Oulun jälkihuollon työntekijöillä ja asiakkailla on lastensuojelun jälkihuollosta.

Tietoperustassa perehdymme lastensuojelun jälkihuoltoon sekä sen sisältöön. Tietoperustassa on hyödynnetty lastensuojelun jälkihuoltoa käsittelevää kirjallisuutta, tutkimuksia sekä lastensuojelulakia. Opinnäytetyön aineiston saimme jälkihuollon työntekijöiden teemoitetulla ryhmähaastattelulla sekä jälkihuollon asiakkaille suunnatulla Webropol-kyselyllä. Haastattelu sekä kysely toteutettiin syksyllä 2018.

Opinnäytetyön tulosten perusteella ilmeni, että jälkihuollon työntekijät sekä asiakkaat ovat tyytyväisiä Nuorten Ystävien tarjoamaan jälkihuoltoon. Tärkeimpinä asioina esille nousivat muun muassa riittävät resurssit, jotka mahdollistavat säännölliset ja kiireettömät tapaamiset asiakkaiden kanssa sekä mahdollisuuden kokeilla laajasti eri harrastuksia yhdessä työntekijän ja/tai muiden jälkihuollon asiakkaiden kanssa. Työntekijöiden haastattelussa nousi esille myös tyytyväisyys siihen, että heillä on mahdollisuus tehdä jälkihuollon prosessin mukaisesti oman näköistensä työtä persoonansa kautta ilman työnantajan laatimia tarkkoja raameja.

Lastensuojelun jälkihuollon kesto on puhuttanut niin jälkihuoltoa koskevissa julkaisuissa kuin työkentilläkin. Jälkihuollon kesto nousi esille myös jälkihuollon työntekijöiden haastattelussa sekä asiakkaille suunnatussa kyselyssä. Jälkihuollon pidentämiselle tapauskohtaisesti olisi siis todellinen tarve. Opinnäytetyössämme suurimpana johtopäätöksenä on, että jälkihuoltoa tulisi pystyä jatkamaan tapauskohtaisesti pidempään kuin 21 ikävuoteen saakka.

Asiasanat: lastensuojelun jälkihuolto, itsenäistyminen, nuoret

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree programme in Social Services

Authors: Niina Haverinen, Sini Juntunen & Petra Tuomaala

Title of thesis: "This is a place where I am allowed to be" : Experiences of the employees and youth within the after-care services at Nuorten Ystävät Ltd, child protection services, Oulu

Supervisors: Pirkko Pietilä & Päivi Tervasoff

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2019 Number of pages: 38 + 4

The client within this thesis is Nuorten Ystävät Ltd and their after-care within the child protection services of Oulu. The purpose of our thesis is to describe the experiences of the after-care employees and their clients. The aim of this thesis was to produce information that Nuorten Ystävät would find useful and could use for developing their after-care services.

For the knowledge base of this thesis we processed widely the after-care of the child protection services. We examine literature, research and laws that deals with after-care. The data was collected with a theme-based group interview of the employees and a Webropol questionnaire for the clients. The interview and the questionnaire were carried out in the fall of 2018.

The results show that the employees and clients are satisfied with the after-care that Nuorten Ystävät offers. The most important things identified were: that Nuorten Ystävät have enough resources for regular and unhurried meetings with the clients, that clients have the opportunities to try a variety of new hobbies together with the other clients or with Nuorten Ystävät employees. The employees pointed out that the possibility to do the job with their own personality is important for them. One of the biggest results with the clients was that they can continue after-care after twenty one years, if it is needed.

Keywords: after-care of the child protection services, becoming independent, youth

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	LASTENSUOJELUN JÄLKIHOOLTO.....	8
2.1	Nuoren itsenäistymisprosessista.....	8
2.2	Jälkihuollon prosessi.....	10
2.2.1	Opiskelu ja työelämään kiinnittyminen jälkihuollossa.....	11
2.2.2	Asumisen ja toimeentulon turvaaminen jälkihuollossa.....	12
2.3	Jälkihuollon päättyminen.....	13
3	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	15
3.1	Tutkimuksen tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymys.....	15
3.2	Laadullinen tutkimus.....	16
3.3	Tutkimusmenetelmät.....	16
3.4	Aineiston keruu ja kohderyhmä.....	18
3.5	Aineiston analysointi.....	20
3.6	Eettisyys ja luotettavuus.....	21
4	TUTKIMUKSEN TULOKSET.....	23
4.1	Jälkihuollossa tuetaan arjen hallintaa ja suunnitellaan tulevaisuutta.....	23
4.2	Luottamus ja avoimuus työntekijän sekä nuoren välillä koetaan tärkeäksi.....	26
4.3	Jälkihuollon kestoon toivotaan lisääikää ja enemmän ryhmiä nuorille.....	28
5	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	30
6	POHDINTA.....	32
	LÄHTEET.....	35
	LIITTEET.....	39

1 JOHDANTO

Valitsimme opinnäytetyön aiheen ennen kaikkea oman kiinnostuksemme pohjalta, mutta lisäksi nostusta aiheeseen herätti aiheen ajankohtaisuus ja asiakkaina olevien nuorten kokemukset lastensuojelun jälkihuollosta. Opinnöissämme olemme syventyneet lastensuojeluun ja sen eri osaluoksiin. Yhteistyökumppanimme toimii Nuorten Ystävät -palvelut Oy (tekstissä jatkossa lyhennettynä Nuorten Ystävät), joka tarjoaa jälkihuoltoa sijoitettuihin nuorille. Opinnäytetyössä kuvailimme jälkihuollon työntekijöiden sekä asiakkaiden kokemuksia Nuorten Ystävien jälkihuollosta Oulussa. Valmista tuotosta Nuorten Ystävät pystyvät hyödyntämään työssään sekä kehittämään toimintaansa sen avulla.

Itsenäistyminen on elämänvaihe, joka edellyttää nuorelta itsenäistä toimintaa ja vastuunottoa omasta elämästä. Vaikka siihen olisi mielestään valmistautunut hyvin, sen haasteellisuus voi yllättää (Törrönen & Vauhkonen 2012, 57). Lastensuojelun jälkihuolto on puhututtanut viime aikoina paljon niin sosiaalialan työntekijöillä kuin mediassakin. Jälkihuollon toimivuutta on arvosteltu ja usein kuulee puhuttavan, ettei jälkihuolto ole toimiva tällaisenaan. Yksi isoimmista tekijöistä on jälkihuollon päättyminen jo 21-vuotiaana. Tässä vaiheessa useilla nuorilla opinnot voivat olla kesken ja jälkihuollon päättyminen saattaa vaikeuttaa opintojen loppuunsaattamista niin taloudellisesti kuin muillakin tavoin. Osa nuorista elää itsenäistymisen alkuvaiheessa vapauden huumaa, jolloin jälkihuollon vastaanottaminen saattaa tuntua tarpeettomalta ja suhtautuminen viranomaisiin saattaa olla kielteinen. Useat tahot ovatkin esittäneet, että jälkihuoltoa tulisi tarjota 25 ikävuoteen saakka. (Pukkio & Hoikkala 2016, 11; Hoikkala 2016, 34.)

Lastensuojelulaki velvoittaa jälkihuollon järjestämiseen ja se voidaankin ajatella lapselle tai nuorelle kuuluvana oikeutena. Jälkihuollolla tuetaan nuoren selviytymistä itsenäistymisprosessista. On todettu, että itsenäistymisvaiheessa olevalle nuorelle eivät usein riitä pelkät aiemmin kartutetut tiedot ja taidot vaan näiden lisäksi tarvitaan tukea, kannattelijoita sekä vieressä kulkijoita. Jälkihuolto toteutetaan tukemalla sijaishuollossa ollutta lasta tai nuorta, hänen vanhempiaan sekä huoltajiaan ja lisäksi henkilöä, jonka hoidossa ja kasvatuksessa lapsi tai nuori on ollut. Velvollisuus jälkihuollon järjestämisestä päättyy viiden vuoden kuluttua sijoittamisen päättymisen jälkeen tai nuoren täyttyessä 21 vuotta. Itsenäistyvää nuorta ei kuitenkaan tämänkään jälkeen saa jättää vaille tukea, vaan

sosiaalityöntekijän tulee ohjata nuorta ja saattaa hänet tarpeen vaatiessa käyttämään muita palveluita. (Känkänen 2013, 270-271; Lastensuojelulaki 417/2007 12.75-76 §; Terveystieteiden tutkimuskeskus ja Hyvinvointin tutkimuskeskus 2017a, viitattu 17.2.2018.)

Pukkio & Hoikkala kirjoittavat, että Valtiontalouden tarkastusviraston raportin (2012) mukaan kunnilla on hankaluuksia määrittellä tarpeeksi yksityiskohtaisesti ja todellisesti se, mitä ne haluavat ostettujen lastensuojelun jälkihuoltopakettien sisältävän. Jälkihuoltopaketteihin kuuluu ennalta sovittu määrä viikoittaisia tapaamisia, ohjausta rahankäytössä, arjessa ja asumisessa, ympärivuorokautista puhelinkontaktia, harrastusmenoissa tukemista ja mahdollisia perhehoitajapalkkioita. Sijaishuollon päättyessä ja jälkihuoltoon siirtyessä nuori joutuu monen haasteen eteen: sijaishuolto-
paikasta irtautuminen fyysisesti ja emotionaalisesti, mahdollinen muutto toiselle paikkakunnalle, opiskelu tai töiden hakeminen ja aloittaminen sekä oman paikan löytäminen elämässä ja yhteiskunnassa. (2016, 10, 14.)

2 LASTENSUOJELUN JÄLKIHOULTO

Lastensuojelulla on kolme perustehtävää: lasten yleisiin kasvuoloihin vaikuttaminen, vanhempien tukeminen kasvatustehtävässä ja varsinainen lasten suojelutehtävä (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017b, viitattu 17.3.2018). Lastensuojeluasiakkuus alkaa, kun sosiaalityöntekijä toteaa palvelutarpeen arvioinnin perusteella, että lapsen kasvuolosuhteet vaarantuvat tai eivät turvaa lapsen terveyttä tai kehitystä, lapsi käyttäytymisellään vaarantaa terveyttään ja kehitystään ja tarvitsee lastensuojelulain mukaisia palveluja ja tukitoimia. (Lastensuojelulaki 417/2007 5.26 §.) Lapsi- ja perhekohtaiseen lastensuojeluun kuuluu asiakassuunnitelman laatiminen, avohuollon tukitoimet, lapsen kiireellinen sijoitus, huostaanotto ja sijaishuollon järjestäminen sekä jälkihuolto (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017b, viitattu 27.2.2018).

Lastensuojelulaki velvoittaa asiakassuunnitelman laatimiseen jälkihuollon asiakkaalle. Lapsen tai nuoren asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtävänä on yhdessä lapsen/nuoren sekä hänen verkostonsa kanssa rakentaa tarpeita vastaava ja parhaalla mahdollisella tavalla tukea antava palvelukokonaisuus, joka kirjataan jälkihuoltosuunnitelmaksi. Jälkihuoltosuunnitelmaan kirjataan jälkihuollon tarkoitus, tavoitteet sekä käytettävissä olevat palvelut ja tukitoimet. On tärkeää keskustella nuoren omista tarpeista ja vastaavasti vanhempien tai muiden lasta tai nuorta hoitaneiden kanssa heidän tuen tarpeestaan. Osa nuorista tarvitsee hyvinkin intensiivistä tukea monilla osa-alueilla, kun taas toisille riittää kevyempi palveluohjaus ja neuvonta. Keskeistä siis onkin, että palvelujärjestelmä pystyisi vastaamaan asiakkaiden tarpeisiin mahdollisimman joustavasti. (Räty 2015, 612; Araneva 2016, 382-383; Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017a, viitattu 17.2.2018.)

2.1 Nuoren itsenäistymisprosessista

Siirtymä nuoruudesta aikuisuuteen kestää suhteellisen kauan ja tavallisesti vanhemmat pysyvät sosiaalisen, emotionaalisen ja materiaalsen tuen lähteinä nuoren itsenäistymisprosessin ajan. Useilla sijaishuollon päättävistä ja jälkihuoltoon siirtyvistä nuorista näin ei kuitenkaan ole, vaan suhde vanhempiin ja lähiverkostoon saattaa olla heikko tai täysin katkennut. Jälkihuollon alkaessa nuorella on usein monia samanaikaisia haasteita edessä: hänen tulisi irtautua sijaishuoltoapaikastaan, muuttaa kenties toiselle paikkakunnalle, opiskella tai käydä töissä sekä löytää oma paikkansa yhteiskunnassa. (Pukkio & Hoikkala 2016, 8.)

Lastensuojelun asiakkaana olevien nuorten tarpeet ovat aina yksilöllisiä ja ne muuttuvat ajan kuluessa ja nuoren kasvaessa. Itsenäiseen elämään siirtyminen huostaanoton jälkeen tuo Erosen (2013) tutkimuksen mukaan uusia haasteita ja ongelmia, joita nuorilla ei välttämättä ole ollut ennen huostaanottoa tai huostaanoton aikana. Asumiseen, taloudenpitoon ja omista asioista huolehtimiseen liittyvät asiat ovat osa itsenäistymisen haasteita. Tutkimuksessa kävi ilmi, että kaikkien sillä hetkellä jälkihuollossa olleiden nuorten tärkeimmät jälkihuollon tavoitteet liittyivät koulunkäyntiin tai opiskeluun, itsenäiseen asumiseen sekä arkeen ja raha-asoiden hoitamiseen. Tuen muotoina oli käytetty taloudellista tukea, avustamista asunnon ja opiskelupaikan hankinnassa ja psykososiaalista tukea. Yksittäisiä mainintoja vastaanotetusta tuesta oli tutkimuksessa myös laitospäästämisen jatkamisesta, päihdepalveluista, verkostotyöstä, erilaisista terapioiden ja vanhemmuuden tukemisesta perheneuvolan palveluiden avulla. (Eronen 2013, 49, 72, 78.)

Sijoitettujen nuorten kyvyt itsenäistymisprosessista selviytymisessä vaihtelevat suuresti. Joillakin nuorista on takana hyvinkin vaikeita kokemuksia ja jotkut voivat kärsiä päihde- ja mielenterveysongelmista tai neurologisista häiriöistä. Jälkihuollossa olevien nuorten elämään ennen sijoitusta on saattanut sisältyä monia ei-toivottuja vaiheita, kuten vanhempien päihteidenkäyttöä, mielenterveysongelmia, väkivaltaisuutta tai muuta laiminlyöntiä. Lisäksi nuori on saattanut itse vaarantaa omaa elämäänsä esimerkiksi päihteiden käytöllä ja rikollisuudella. Kodin ulkopuolelle sijoittaminen itsessään on vaikea paikka lapsen tai nuoren elämässä. Erilaiset elämäntilanteet ja siirtymävaiheet ovat niitä kohtia, joissa lapsen tai nuoren elämä lähtee hyvään tai huonoon suuntaan. Siksi riittävä tuki on tällaisissa kohdissa erittäin tärkeää ja oleellista. (Heinonen 2016, 4; Lindqvist 2016, 52; Pukkio 2016, 77; Pukkio & Hoikkala 2016, 8-9, 11; Terveystieteiden tutkimuskeskus 2017a, viitattu 17.2.2018.)

Itsenäistymisprosessiin liittyy vahvasti riemun ja ilon tunteita, mutta myös yksinäisyyttä ja pelkoa. Nuori voi yllättyä siitä, ettei ympärillä ole enää muita ihmisiä ja joutuu itse olemaan vastuussa kaikesta. Itsenäistymiseen voidaan liittää mielikuva yksin selviytymisestä, mikä on ihmisille illuusio. Sijaishuollosta itsenäistyvät nuoret eivät useinkaan ajattele olevansa huonoja, vaikka he tarvitsisivat muiden apua ja tukea, koska muihin turvautuminen ei ole heille poikkeavaa toimintaa. Sijaishuollosta lähtevien nuorten ajatukset ovat pitkälti samanlaisia kuin kotoa lähtevillä nuorilla: aikuis-tuminen tuo vastuuta, mutta myös iloa omasta rauhasta ja ajasta. Nuoret kokevat elämän kantavan, kun nuori tietää lähellä olevan ihmisiä, joihin ottaa yhteyttä, kun apua tarvitsee. Sijoitetut nuoret

voivat tuntea itsensä kokeneemmiksi kuin vain kotona asuneet nuoret. Erityistä tukea itsenäistymisprosessissa tarvitsevat ne nuoret, joille on kasaantunut sosiaalisia, henkisiä ja taloudellisia vaikeuksia, jotka usein yhdistyvät huonompaan fyysiseen terveyteen. Nuoret tarvitsevat mahdollisuuden rakentaa itsestään eheytyvää kuvaa sekä varjella niitä hyviä muistoja, joita heillä on lapsuudesta. (Törrönen & Vauhkonen 2012, 100-103.)

2.2 Jälkihuollon prosessi

Lastensuojelulaki velvoittaa kunnan järjestämään jälkihuollon nuorelle, joka on 18 vuotta täyttäessään ollut sijaishuollossa. Jälkihuolto on huostaan otettujen ja kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten ja nuorten viimeinen vaihe lastensuojeluprosessissa. Lapsella tai nuorella on subjektiivinen oikeus jälkihuollon saamiseen. Jälkihuolto on järjestettävä myös avohuollon tukitoimena tapahtuneen sijoituksen päättymisen jälkeen, jos sijoitus on kestänyt yhtäjaksoisesti vähintään puoli vuotta. Velvollisuus jälkihuollon järjestämiseen päättyy viiden vuoden kuluttua ulkopuolisen sijoituksen päättymisen jälkeen ja viimeistään, kun nuori täyttää 21 vuotta. Joissakin tapauksissa nuorelle voidaan järjestää jälkihuoltoa, vaikka häntä ei olisi aiemmin sijoitettu kodin ulkopuolelle tai sijoitus olisi kestänyt alle puoli vuotta. (Saastamoinen 2010, 62; Araneva 2016, 381-382; Lindqvist 2016, 52; Pukki & Hoikkala 2016, 8-9.)

Nuorten Ystävien jälkihuolto on suunnattu nuorille, jotka ovat lastensuojelulain määrittämän jälkihuollon piirissä, lastensuojelun tarpeessa tai vaarassa syrjäytyä. Tavoitteena Nuorten Ystävillä on nuorelle tarjotun tuetun asumisen ja sosiaalisen kuntoutuksen avulla luoda edellytykset itsenäiseen asumiseen, arkielämän perusasioiden hoitamiseen sekä ammatin ja työpaikan hankkimiseen. Palvelun alkaessa nuoren ja yhteistyötahojen kanssa sovitaan sisältö ja tavoitteet, jotka ohjaavat jälkihuoltotyöskentelyä. Sisältö ja tavoitteet kirjataan ylös nuoren jälkihuoltosuunnitelmaan. Tukisuunnitelma kartoittaa nuoren elämäntilanteen vahvuudet ja tukea tarvitsevat osa-alueet. Suunnitelmaan kirjataan myös se, kuinka usein nuoren kanssa tavataan. Tapaamispaikkana voi olla toimisto, nuoren oma koti, harrastuspaikka tai esimerkiksi jokin virasto. Nuorten Ystävien jälkihuollon työntekijä voi olla nuoren apuna esimerkiksi erilaisten lomakkeiden täyttämässä, arkipäiväisten asioiden hoitamisessa kotona, kaupassa asiointissa tai liikuntaharrastuksissa. (Nuorten Ystävät 2018a, viitattu 7.3.2018; Nuorten Ystävät 2018c, viitattu 7.3.2018.)

2.2.1 Opiskelu ja työelämään kiinnittyminen jälkihuollossa

Koulutuksen aloittaminen on suuri hetki jokaisen nuoren elämässä: se muokkaa käsitystä omasta itsestä, paikasta maailmassa ja luo tavoiteltavia tulevaisuuden määränpäitä. Työllisyys ja toimeentulo lisäävät hyvinvointia, itseluottamusta ja pystyvyyden tunnetta nuoruudessa. (Ranta & Mäkäräinen 2016, viitattu 6.5.2018.) Jälkihuollossa nuorta tuetaan opiskeluissa ja työelämässä olemisessa, mutta viime kädessä kaikki riippuu nuoresta itsestään. Jotkut tarvitsevat useitakin vuosia kypsyäkseen henkisesti ja kiinnittymään opiskeluun tai työelämään. Ei ole harvinaista, että nuori suorittaa myöhemmin loppuun aiemmin keskeytyneet opintonsa. Kunnasta riippuen tarjolla voi olla myös erilaisia lyhytkestoisempia valmentavia kursseja tai työpajatoimintaa. Niiden tarkoituksena on auttaa nuorta löytämään tulevaisuuden opiskelu- ja työalaa ja alentaa kynnystä lähteä opiskelemaan. (Kivinen 2018, 8.)

Aikuistumisen, itsenäistymisen ja elämänhallinnan yhtenä kriteerinä pidetään kykyä hankkia oma toimeentulo. On hyvä muistaa, että tähän elämänvaiheeseen liittyy olennaisesti epäsäännölliset ja epävarmat tulot. Määräaikaiset ja osa-aikaiset työsuhteet ja nuorisotyöttömyyden kasvu aiheuttavat haasteita itsenäistymiselle. (Ranta & Mäkäräinen 2016, viitattu 6.5.2018.) Itsenäisesti asuvista nuorista harva pärjää taloudellisesti täysin omillaan. Valtaosa nuorista saa tukea joko valtiolta tai vanhemmiltaan, tai molemmilta. Tuesta huolimatta nuori kokee usein olevansa silti taloudellisesti itsenäinen. (Heikkinen, K. 2005, viitattu 6.5.2018.)

Sijaishuoltopaikoilla, sijoitusten syillä sekä nuorten elämäkokemuksella ja elämäntilanteella on merkitystä sille, kuinka nuorilla on voimia ja mahdollisuuksia hakeutua ja päästä työmarkkinoille tai opiskelemaan. Nuorten työttömyys ja koulupaikan saamisen haasteellisuus yhdistyvät moniin yhteiskunnallisiin tekijöihin, mutta työllistymiseen vaikuttavat myös nuoren terveydentila, jaksaminen ja motivaatio. Etenkin nuoret miehet kuuluvat riskiryhmään, jossa riskit syntyvät sijoituspaikasta poislähtemisen jälkeen. Usein nuorten elämäntilanteet tasaantuvat kahdenkymmenen ikävuoden jälkeen – etenkin nuorilla, jotka ovat löytäneet tasaisen ihmissuhteen elämänsä. Kodinomaiset sijoituspaikat, varhainen sijoitusikä (alle 13v.) ja sukupuoli (nainen) edistävät kiinnittymistä työmarkkinoille sekä opiskeluun ja ammatin hankintaan. (Törrönen & Vauhkonen 2012, 61-63.)

2.2.2 Asumisen ja toimeentulon turvaaminen jälkihuollossa

Etenkin asunnon puuttuminen tai riittämättömät toimeentuloedellytykset ovat toisinaan esteenä kuntoutumisessa ja itsenäistymisessä. Mahdollisuudet yhteiskuntaan kiinnittymisessä riippuvat monesti siitä, kuinka hyvin nuori saa itselleen koulutusta tai tarvittavaa kuntoutusta. Lähtökohtana pidetään sitä, että itsenäistynyt nuori pyrkii itse hankkimaan asunnon vastuussa olevan sosiaalityöntekijän avustuksella. Jälkihuoltoon oikeutetun asuminen voidaan järjestää monin eri tavoin tuen tarve, ikä ja jälkihuoltoa edeltänyt sijaishuoltopaikka huomioon ottaen. Useat siirtyvät asumaan tukiasuntoon heti sijoituksen päätyttyä. Itsenäisen asumisen tukemisella voidaan tarkoittaa myös esimerkiksi apua asunnon hakemisessa, tuetun asumisen järjestämisestä, vuokravakuuden maksamista tai asumisoikeuspalveluja. Joissakin tilanteissa on tarkoituksenmukaista tukea alle 18 -vuotiaan lapsen itsenäistä asumista. Kunta on velvollinen järjestämään jälkihuollossa olevalle nuorelle kuntoutumisen edellyttämän asumisen tai asunnon jälkihuollon ajaksi. (Räty 2015, 614-615; Araneva 2016, 387; Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017a, viitattu 17.2.2018.)

Jälkihuollon edellytykset täyttävällä lastensuojelun asiakkaalla on subjektiivinen oikeus taloudelliseen tukeen, jotta hänen kuntoutumisensa ei esty taloudellisten syiden johdosta. Taloudellinen tuki voi toimeentulotuen lisäksi olla esimerkiksi harrastustoiminnan tai asumiskustannusten tukea, omaan asuntoon muutosta aiheutuvien kulujen tai asunnon sisustamisesta aiheutuvien kulujen tukea. Näiden lisäksi tukea voi saada esimerkiksi autokoulun suorittamiseen, tietokoneen hankintaan tai polkupyörään. Taloudellisen tuen tarkoituksena ei ole kattaa kaikkia elämisen perusmenoja, vaan sitä voidaan myöntää toimeentulotuen ohessa. (Räty 2015, 614-615; Araneva 2016, 387; Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017a, viitattu 17.2.2018.)

Takuu-säätiön selvityksen mukaan jälkihuollossa olevat nuoret kaipaavat neuvoja etenkin taloudellisissa asioissa: miten rahat saa riittämään kuukaudeksi, keneen otetaan yhteyttä jos raha-asiat eivät suju, mitä itsenäistymisvaroja on käytettävissä, mistä ja miten haetaan esimerkiksi asumis- tai toimeentulotukea, miten vuokrasopimus täytetään, mitä vakuuksia tulee olla ja mistä niitä haetaan. Talousneuvonta on yksi jälkihuollon tärkeimpiä tehtäviä. Kun talousasioiden selvittäminen hoidetaan kunnolla, nuori pystyy usein hoitamaan muut asiansa, eikä päädy kuormittamaan yhteiskunnan palvelujärjestelmää. Osalla paikkakunnista jälkihuollon nuorelle nimetty sosiaalityöntekijä neuvoo todella hyvin taloudellisissa asioissa, kun taas toisilla paikkakunnilla nuori voi saada tiedon vain itsenäistymisvarojensa suuruudesta. Jälkihuollossa olevien nuorten rahatilanne tulisi kartoittaa perinpohjaisesti. Tiedon antaminen ja mahdollisten pulmien ratkominen on tärkeää jo ennen kuin

rahaongelmat ovat paisuneet suuriksi ja niiden korjaaminen on huomattavasti haasteellisempaa. (Ojala 2016, 43.)

Lastensuojelulain perusteella sijaishuoltoon sijoitettu lapsi tai nuori on oikeutettu saamaan sijoituksen jälkeen maksettavia itsenäistymisvaroja. Jollei lapsella tai nuorella ole lainkohdan mukaisia tuloja, korvauksia tai saamisia tai jos ne ovat riittämättömiä, sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen tulee tukea sijoituksen päättyessä itsenäistymässä olevaa nuorta asumiseen, koulutukseen ja muuhun itsenäistymiseen liittyvissä menoissa tarpeellisilla itsenäistymisvaroilla. Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on annettava selvitys itsenäistymisvarojen kertymisestä ja maksamisesta sijoituksen päättyttyä ja huoltajan, edunvalvojan tai 15-vuotiaan lapsen sitä pyytäessä myös sijoituksen aikana. Tavallisesti itsenäistymisvarat on annettava lapselle tai itsenäistymässä olevalle nuorelle jälkihuollon päättyessä tai itsenäistymisen tukemisessa tai turvaamisessa viimeistään nuoren täyttäessä 21 vuotta. Lähtökohtaisesti itsenäistymisvarat maksetaan jälkihuollon tai sijoituksen päättyttyä silloin, kun nuori täyttää 18 vuotta. Harkinnan mukaan varat voidaan luovuttaa myös itsenäisesti asumaan siirtyvälle lapselle tai nuorelle. Itsenäistymisvarat on tarkoitettu nuoren omaan käyttöön elämän rakentamiseen sijoituksen päättyttyä, tilille kertyneitä varoja ei voida käyttää sijoituksen aikana nuoren omiin kuluihin tai nuoren hoidosta tai huolenpidosta aiheutuviin kuluihin. (Oulunkaari 2011, viitattu 14.3.2018; Rätty 2015, 617-620.) Sijoituspaikalla, sijaishuollon kestolla ja kaupungin tai kunnan koolla on jossain määrin vaikutusta itsenäistymisvarojen riittävydessä (Törönen & Vauhkonen 2012, 63).

2.3 Jälkihuollon päättyminen

Jälkihuollon suunnitelmallinen päättäminen ja arviointi ovat keskeisinä vaiheina jälkihuoltoprosessissa. Velvollisuus jälkihuollon järjestämiseen päättyy nuoren täyttäessä 21 vuotta tai viiden vuoden kuluttua siitä, kun lapsi on sijoittamisen päättymisen jälkeen ollut viimeksi lastensuojelun asiakkaana. Jälkihuolto voi päättyä aiemmin myös tilanteissa, joissa nuorella ei ole enää tarvetta jälkihuollolle. Jälkihuolto voidaan myös päättää asiakkaan toiveesta. Itsenäistyvää nuorta ei kuitenkaan saa jättää ilman tukea tämän jälkeenkään vaan sosiaalityöntekijän tulee ohjata ja saattaa hänet tarvittaessa käyttämään muita kunnan järjestämiä yleisiä palveluja, tukitoimia ja etuusjärjestelmiä. (Lindqvist 2016, 55-56; Pukkio 2016, 83.)

Jälkihuollon päättyessä nuoren kanssa tehdään tarvittaessa asiakassuunnitelma. Suunnitelmaan kirjataan palvelut ja tukitoimet, jotka ovat nuoren käytettävissä jälkihuollon päättymisen jälkeen. Jos jälkihuollon päättyessä nuorella on edelleen paljon tarvetta tukitoimille, asiakkuus siirretään aikuis-sosiaalityöhön. Tällöin pidetään siirtoneuvottelu, jossa nuoren itsensä lisäksi mukana ovat jälki-huollosta vastaava sosiaalityöntekijä ja muut jälkihuollon toteuttamisessa mukana olleet tahot sekä aikuissosiaalityön työntekijä. (Lindqvist 2016, 55-56; Pukkio 2016, 83.)

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä luvussa kerromme opinnäytetyömme toteutuksesta. Toteutus alkaa tavoitteilla, tarkoituksella sekä tutkimuskysymyksellä. Lisäksi käsittelemme valitsemaamme tutkimusmenetelmää, aineiston keruuta ja kohderyhmää, aineiston analysointia sekä luotettavuuden ja eettisyyden merkitystä opinnäytetyön toteutuksessa.

3.1 Tutkimuksen tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymys

Tutkimus on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, jossa kuvailemme Nuorten Ystävien jälkihuollon työntekijöiden sekä asiakkaiden kokemuksia lastensuojelun jälkihuollosta. Tutkimme työntekijöiden haastattelun sekä jälkihuollon asiakkaana oleville nuorille suunnatun Webropol-kyselyn kautta, millaisia kokemuksia heillä on Nuorten Ystävien jälkihuollosta. Saatua tietoa Nuorten Ystävät voivat hyödyntää tekemässään työssään sekä kehittää toimintaansa sen avulla. Opinnäytetyömme tutkimuskysymyksenä on: Millaisia kokemuksia Nuorten Ystävien Oulun jälkihuollon työntekijöillä ja nuorilla on lastensuojelun jälkihuollosta?

Omat tavoitteemme opinnäytetyössä ovat sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssien mukaiset: eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, palvelujärjestelmäosaaminen sekä tutkimuksellinen kehittämisosaaminen. Eettisen osaamisen oppimistavoitteenamme on pyrkiä kiinnittämään huomiota opinnäytetyön toteuttamisen aikana sosiaalialan edellyttämään eettiseen reflektioon. Reflektion lisäksi olemme sisäistäneet sosiaalialan arvot sekä ammattieettiset periaatteet ja sitoutuneet toimimaan niiden mukaisesti.

Lastensuojelun jälkihuollon toimivuutta tällaisenaan on arvosteltu niin sosiaalialan työkentillä, kuin mediassakin. Tämän vuoksi valitsimme asiakastyön osaamisen oppimistavoitteeksi selvittää, miten lastensuojelun jälkihuolto vastaa asiakkaiden tarpeisiin. Palvelujärjestelmäosaamisen oppimistavoitteenamme puolestaan on perehtyä tarkemmin lastensuojelun palvelujärjestelmään teoriatiedon, tutkimusten sekä lastensuojelun jälkihuollon työntekijöiden haastattelun avulla. Tutkimuksellisen kehittämisosaamisen oppimistavoitteenamme on tuottaa laadullisen tutkimuksen kriteerit täytävä opinnäytetyö, jota yhteistyökumppanimme Nuorten Ystävät voivat hyödyntää toimintaa kehittäessään.

3.2 Laadullinen tutkimus

Laadullinen tutkimus on tieteellisen tutkimuksen menetelmäsuuntaus, jonka tarkoituksena on pyrkiä ymmärtämään kohteen laatua, ominaisuuksia sekä merkityksiä kokonaisvaltaisesti. Kvalitatiiviselle tutkimukselle tyypillistä on, että tutkimusaineisto kerätään luonnollisissa, todellisissa tilanteissa. Pääsyy kvalitatiivisen tutkimuksen tekemiseen on usein päämäärä. (Vilka 2015, 118; Räsänen 2018, viitattu 1.3.2018.)

Opinnäytetyömme on laadullinen tutkimus, sillä tarkoituksenamme on kuvailla Nuorten Ystävien jälkihuollon työntekijöiden sekä asiakkaiden kokemuksia lastensuojelun jälkihuollosta. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on tavoittaa ihmisen omat kuvaukset koetusta todellisuudestaan, joiden oletetaan pitävän sisällään niitä asioita, joita ihminen pitää itselleen elämässään tärkeinä ja merkityksellisinä. (Vilka 2015, 118; Räsänen 2018, viitattu 1.3.2018.) Opinnäytetyömme perustuu jälkihuollon työntekijöiden sekä asiakkaiden omakohtaisiin kokemuksiin.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pääpaino on mielipiteiden ja kokemusten tutkimisessa, jolloin keskitytään johtopäätösten tekemiseen, usein haastatteluihin ja ryhmäkeskusteluihin pohjautuvasta aineistosta. Laadullinen tutkimus perustuu arkielämässä tehtyihin havaintoihin, niistä tehtyihin raporttien tai taltiointien tai olemassa olevien teksti-, äänite-, filmi tai videoaineistojen analysointiin. (Alasuutari 2018, viitattu 1.3.2018; Jyväskylän yliopiston Koppa 2015, viitattu 2.3.2018.)

3.3 Tutkimusmenetelmät

Jälkihuollon työntekijöiden haastattelu toteutettiin teemahaastatteluna. Teemahaastattelu ei etene tarkkojen, yksityiskohtaisten ja valmiiksi muotoiltujen kysymysten kautta vaan kohdentuen ennalta suunniteltuihin teemoihin. Haastateltavien vapaalle puheelle annetaan tilaa, vaikkakin ennalta suunnitellut teemat pyritään käsittelemään. Teemoilla ja kysymyksen asetteluilla pyritään löytämään vastauksia tutkimuksen tarkoituksen mukaisesti. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006, viitattu 28.4.2018; Tuomi & Sarajärvi 2018, 85-86.) Toteutimme jälkihuollon työntekijöiden haastattelun teemahaastatteluna, sillä mielessämme oli valmiina ajankohtaisia teemoja, joita halusimme opinnäytetyössämme käsitellä. Lisäksi valmiiksi laadittujen teemojen avulla saimme tutkimuskysymyksemme mukaisia vastauksia jälkihuollon työntekijöiltä.

Valitsimme jälkihuollon työntekijöiden haastattelun teemarungoksi (LIITE 2) lastensuojelun jälkihuollon sisällön, jälkihuollon nykytilan sekä jälkihuollon kehittämisen. Nämä ajankohtaiset teemat tulevat lastensuojelun jälkihuoltoa puhuttavista asioista, joihin voi törmätä esimerkiksi mediassa, lastensuojelun jälkihuoltoa koskevissa julkaisuissa sekä sosiaalialan työkentillä. Ensimmäisessä teemassa käsitelimme jälkihuoltoa kokonaisuudessaan, johon sisältyy muun muassa jälkihuollon asiakkaiden läheiset, tapaamisten määrä sekä jälkihuollon päättyminen. Lisäksi valitsimme teemoiksi jälkihuollon nykytilan sekä kehittämisen, sillä jälkihuolto on viime aikoina puhututtanut valtakunnallisesti ja sen toimivuutta tällaisenaan on arvosteltu. Jälkihuollon työntekijöiden haastattelulla saimme työntekijöiden omia kokemuksia jälkihuollon nykytilasta sekä kehittämisen tarpeista.

Kasvokkain tapahtuvan tiedonkeruun hyötynä on, että sen avulla voidaan kerätä tietoa luonnollisessa ympäristössä. Lisäksi kasvotusten tapahtuvassa haastattelussa haastattelija pystyy tarkentamaan kysymyksiään, oikaisemaan väärinkäsityksiä sekä käymään keskustelua haastateltavan kanssa. (Räsänen 2018, viitattu 1.3.2018.) Päädyimme toteuttamaan jälkihuollon työntekijöiden haastattelun pienryhmähaastatteluna, kun saimme varmistuksen haastatteluun osallistuvien työntekijöiden lukumäärästä. Pienryhmähaastattelu mahdollisti sen, että jälkihuollon työntekijät pystyivät pohtimaan yhdessä heille esitettyjä kysymyksiä sekä tarvittaessa täydentämään ja jatkamaan toistensa vastauksia. Haastattelu toteutettiin kasvokkain heidän työpaikallaan, jotta haastattelutilanne olisi vuorovaikutteinen sekä keskustelunomainen.

Valitsimme jälkihuollon asiakkaiden kokemusten keräämiseen kyselyn, sillä Nuorten Ystävien jälkihuollon työntekijöiden mukaan asiakkaat olisi haastavaa saada osallistumaan kasvokkain tapahtuvaan haastatteluun. Olimme varautuneet siihen, että joissakin tapauksissa vastaukset voisivat jäädä vajaiksi sekä tulkinnanvaraisiksi. Kysely on aineistonhankintamenetelmä, jossa valitulta ihmisjoukolta kysytään vastauksia samoihin kysymyksiin. Kyselynä tapahtuvan tiedonkeruun etuna on sen joustavuus, jolloin tavanomaisesti kyselyyn vastaaja voi tehdä sen itselleen sopivana ajankohtana. Haasteena on taas kasvokkain tapahtuvaan haastatteluun verrattuna se, että tutkija ei voi tarkentaa tarvittaessa kysymystään tai asettaa lisäkysymyksiä, jonka vuoksi vastaus saattaa jäädä tulkinnanvaraiseksi. (Jyväskylän yliopiston Koppa 2015, viitattu 5.3.2018.)

Tarkensimme jälkihuollon asiakkaille suunnatut kysymykset jälkihuollon kokemusten kuvaamiseen, jälkihuollosta saatuun tukeen sekä jälkihuollon kehittämiseen. Valitsimme kyselyyn nämä aiheet, jotta ne olisivat yhteydessä jälkihuollon työntekijöiden haastattelun teemojen kanssa. Kyselyn

aiheiden valintaan vaikutti myös se, että halusimme yhdistää jälkihuollon työntekijöiden sekä asiakkaiden vastaukset yhteneväiseksi kokonaisuudeksi tuloksiin. Asiakkaiden kyselyn rakenne tarkentui, kun työntekijöille esitettyjen kysymysten pohjalta mietimme yhdessä haastattelun jälkeen kysymyksiä jälkihuollon asiakkaille. Tässä vaiheessa kysely pysyi lähes alkuperäisenä, mutta saimme työntekijöiltä hyödyllisiä vinkkejä kyselyn rakenteen yksinkertaistamiseen sekä ymmärrettävyyden parantamiseen.

Jälkihuollon asiakkaille suunnattu Webropol-kysely toi opinnäytetyön toteuttamiseen haasteita, sillä uskoimme kohderyhmän olevan jokseenkin haasteellinen saada osallistumaan kyselyyn. Olimme varautuneet, ettemme välttämättä saisi vastauksia kyselyyn tarpeeksi monelta jälkihuollon asiakkaalta. Tämän vuoksi päätimme houkutella nuoria osallistumaan kyselyyn vastanneiden kesken arvottavalla elokuvalipulla. Myös kysymysten asetteleminen oli haasteellista, sillä halusimme välttää yhden sanan vastaukset. Lyhyistä sanan tai parin vastauksista ei olisi ollut juurikaan hyötyä opinnäytetyömme kannalta. Tämän vuoksi päädyimme laatimaan useampia monivalintakysymyksiä muutaman avoimen kysymyksen oheen. Annoimme mahdollisuuden valita monivalintakysymyksiin vaihtoehdon ”muu, mikä?”, jotta vastaajalla oli mahdollisuus kirjoittaa oma vastauksensa ennalta laatimiemme vaihtoehtojen lisäksi. Kyselyn vastaukset olivat kuitenkin samankaltaisia ja vastaukset eivät poikenneet suuresti toisistaan. Vastausten joukkoon mahtui myös erittäin vähäsanaisia vastauksia, joita oli haasteellisempaa hyödyntää opinnäytetyön tuloksissa.

3.4 Aineiston keruu ja kohderyhmä

Tutkimuksen tarkoituksena on kuvailla kokemuksia lastensuojelun jälkihuollosta, jonka vuoksi kohderyhmäksi valikoitui yhteistyökumppanimme Nuorten Ystävien jälkihuollon työntekijät sekä tämän hetkiset asiakkaat. Opinnäytetyöhön analysoimme sekä työntekijöiden että asiakkaiden kokemuksia, jotta saamme useita eri näkökulmia jälkihuollon tämän hetkisestä tilanteesta ja toimivuudesta Oulun toimipisteessä.

Nuorten Ystävien jälkihuollon työntekijöiden haastatteluun osallistui kolme jälkihuollon työntekijää, ja se toteutettiin pienryhmähaastatteluna. Laadimme etukäteen saatekirjeen (LIITE 1), jolla lähestyimme jälkihuollon työntekijöitä ja opinnäytetyömme yhdyshenkilöä. Lähestytyämme jälkihuollon työntekijöitä sähköpostitse saatekirjeellä, otimme puhelimitse yhteyttä ja sovimme ajan haastattelulle. Päädyimme lähettämään saatekirjeen etukäteen jälkihuollon työntekijöille ennen haastattelun

sopimista, jotta he olivat tietoisia tulevasta yhteydenotosta ja pystyivät halutessaan miettimään valmiiksi heille sopivia ajankohtia haastattelulle. Haastattelu toteutettiin jälkihuollon työntekijöiden työpäivän aikana Nuorten Ystävien tiloissa. Ennen varsinaisen haastattelun alkua esittelimme haastateltaville haastattelun teemat ja annoimme mahdollisuuden esittää kysymyksiä haastatteluun liittyen. Saimme työntekijöiltä suostumuksen haastattelun nauhoittamiseen, jonka jälkeen varmistimme nauhoitusten onnistumisen testaamalla laitteet. Haastattelu eteni keskustelunomaisesti teemarungon (LIITE 2) mukaisesti. Esitimme tarvittaessa tarkentavia kysymyksiä, jotta väärinymmärryksiltä säästyttiin. Haastattelutilanne oli vuorovaikutuksellinen, rento ja avoin. Kokonaisuudessaan työntekijöiden haastattelu oli kestoltaan noin 1,5 tuntia.

Kyselyyn vastaaminen kotona puhelimella tai tietokoneella anonyymina voi madaltaa kynnystä omien kokemusten esiin tuomisessa. Teimme kyselyn Webropoliin, jonka jälkeen toimitimme sen sovitus Nuorten Ystävien yhdyshenkilöllemme. Yhdyshenkilömme testasi kyselyn toimivuutta omien asiakkaidensa kanssa. Saimme testauksen avulla hyödyllisiä vinkkejä, joiden perusteella muokkasimme lopullisen kyselyn. Muokkauksen jälkeen kysymykset pysyivät lähes samoina, mutta testauksesta saatujen vinkkien perusteella yksinkertaistimme kyselyä lisäämällä monivalintakysymyksiä avoimien vastausten tilalle. Päätimme kuitenkin jättää kyselyyn myös avoimia kysymyksiä, jotta saisimme vastauksiin vaihtelevuutta.

Linkki kyselyyn toimitettiin asiakkaille sähköisesti työntekijöiden välityksellä. Liitimme kyselyn alkuun saatekirjeen (LIITE 3). Odotimme, että saamme vastaukset kyselyyn noin kymmeneltä Nuorten Ystävien jälkihuollon asiakkaalta. Olimme varautuneet myös siihen, että kyselyyn vastanneiden jälkihuollon asiakkaiden lukumäärä voi jäädä vähemmäksi, jonka vuoksi houkuttelimme asiakkaita vastanneiden kesken arvottavalla elokuvalipulla. Toimitimme elokuvalipun jälkihuollon työntekijöille, jotta he voivat yksityisyyden vuoksi arpoa vastaajien keskuudesta elokuvalipun saajan. Jälkihuollon työntekijät muistuttivat kotikäynneillä sekä viestein kyselystä ja tarvittaessa ohjasivat kyselyyn vastaamisessa. Annoimme kyselyyn vastaamiseen aikaa melkein kuukauden, jotta mahdollisimman moni ehtisi vastata kyselyyn.

Jälkihuollon työntekijöiden teemahaastattelu pienryhmässä oli hyvä valinta, sillä saimme kattavasti erilaisia kokemuksia jälkihuollosta työntekijöiden näkökulmasta. Kasvokkain tapahtuva haastattelutilanne oli rento ja luonteva, jossa jokaisella oli mahdollisuus kertoa omia kokemuksiaan jälkihuollosta. Työntekijöille ennalta suunnittelemamme teemojen mukaiset kysymykset olivat ajankohtaisia, sillä jälkihuollon tilannetta on työkentillä ja mediassakin pohdittu. Lisäksi kysymykset herättivät

paljon keskustelua jälkihuollon työntekijöiden välillä, jolloin teimme tarvittaessa tarkentavia kysymyksiä. Työntekijöiden haastattelusta saimme paljon hyvää tutkimuskysymykseemme vastaavaa materiaalia.

3.5 Aineiston analysointi

Aloitimme jälkihuollon työntekijöiden haastattelusta saamamme aineiston analysoinnin kuuntelemalla haastattelun nauhoitukset uudelleen. Tutkimuksessa ensimmäinen vaihe haastatteluiden jälkeen on niiden kirjoittaminen puhtaaksi, eli litterointi (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006, viitattu 3.4.2018). Teimme litteroinnille oman Word-tiedoston, johon puhtaaksi kirjoitettua tekstiä tuli 15 sivua. Litteroinnissa keskityimme niihin asioihin, jotka liittyvät jälkihuollon työntekijöiden kokemuksiin jälkihuollosta.

Litteroinnin jälkeen kävimme aineistot läpi yhdessä ja korostimme värein haastatteluaineistosta ne asiat, jotka nousivat esiin useasti, tai jotka olivat tärkeitä tutkimuskysymyksemme kannalta. Analysoimme aineiston teemoittelemalla eli pilkoimme ja ryhmittelimme haastatteluaineistoa teemojen mukaan. Korostimme haastatteluaineistosta teemat väreittäin, jotta se helpottaisi tulosten työstämisessä. Korostimme ensimmäisen teeman eli jälkihuollon sisältöön kuuluvat vastaukset punaisella, jälkihuollon nykytilaan kuuluvat sinisellä ja jälkihuollon kehittämiseen kuuluvat vihreällä. Tarkoituksena oli etsiä aineistosta tiettyjen teemojen esiintymistä sekä niitä kuvaavia näkemyksiä. Teimme haastattelurungon mukaisen teemoittelun. Lopuksi nostimme esiin jatkokehitysideoita lastensuojelun jälkihuoltoon.

Saimme vastaukset Webropol-kyselyyn yhdeksältä jälkihuollon asiakkaalta. Kyselyyn vastanneista nuorista enemmistö oli sukupuoleltaan naisia. Kyselyyn vastanneet nuoret ovat 15–20-vuotiaita Nuorten Ystävien jälkihuollon asiakkaita. Lähes kaikilla vastanneilla lastensuojelun asiakkuuden kesto oli jatkunut yli neljän vuoden ajan, kun taas jälkihuollon asiakkaana suurin osa oli ollut enintään kahden vuoden ajan. Nuorten Ystävien jälkihuollossa oleville asiakkaille toteuttamamme Webropol-kyselyn vastaukset kokosimme yhteen ja lisäsimme opinnäytetyöhön. Webropolin kysely kerää automaattisesti jokaisen kysymyksen vastaukset kysymyksen alle ja ne saa avattua Word-tiedostossa, jossa tärkeät kohdat voidaan merkitä korostamalla.

3.6 Eettisyys ja luotettavuus

Eettisyys alkaa jo tutkimusaiheen valinnasta ja aiheen eettiseen pohdintaan pitää selkeyttää se, miksi tutkimusta ryhdytään tekemään (Kylmä & Juvakka 2007, 147). Valitsimme opinnäytetyömme aiheeksi lastensuojelun jälkihuollon, sillä tarjottavan jälkihuollon sisältö ja aiheen ajankohtaisuus kiinnostaa meitä opinnäytetyön tekijöitä. Haasteita eettisyyteen luo se, että tiedämme työntekijöiden henkilöllisyydet ja työntekijät tietävät Webropol-kyselyyn vastanneiden henkilöllisyydet. Tämä voi vaikuttaa haastattelun tai kyselyn vastauksiin, sillä kynnys vastata täysin rehellisesti voi kasvaa.

Olemme noudattaneet opinnäytetyössämme hyvää tieteellistä käytäntöä tulosten tallentamisessa, esittämisessä sekä arvioinnissa. Hyvän tieteellisen käytännön noudattaminen velvoittaa kaikkia tutkimuksen tekijöitä. Eettisyys koskee tutkimuksen sisällön lisäksi tutkimuksen laatua. Olemme noudattaneet tutkimusetiikan periaatteita: oikeudenmukaisuutta, ihmisoikeuksien kunnioittamista, luotamusta, kunnioitusta sekä rehellisyyttä koko tutkimuksen teon ajan. Viittaukset muihin julkaisuihin on tehty niin, että kunnioitamme muiden tutkijoiden tekemää työtä. Olemme hankkineet tarvittavat tutkimusluvut opinnäytetyöhön. (Kylmä & Juvakka 2007, 147; Vilkkä 2015, 15; Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2014, viitattu 14.4.2018.)

Tutkimusetiikka edellyttää, että tutkija huomioi toiminnassaan tutkimuksen kohteena olevat henkilöt, heidän omaisensa, työyhteisönsä sekä työkaverinsa. Tutkimusotteen eettiset vaatimukset edellyttävät tutkijalta eettistä vastuullisuutta. Eettinen vastuullisuus pitää sisällään laadullisen tutkimusaineiston hankinnan ja tutkimuksen kaikkien vaiheiden tarkan ja rehellisen toteuttamisen (Jyväskylän yliopiston Koppa 2015, viitattu 2.3.2018.) Tutkimuksen edetessä kiinnitimme huomiota eettisyyteen muun muassa haastateltavien kohtaamisessa, haastattelussa sekä aineistoa analysoidessamme. Lisäksi kohtelimme tutkimukseen osallistuvia henkilöitä kunnioittavasti, jonka huomioimme myös kirjoitustavassa aineistoa analysoidessa. Lähestyimme haastateltavia saatekirjeellä, jossa esittelimme itsemme sekä opinnäytetyömme aiheen ja tarkoituksen. Lisäksi annoimme mahdollisuuden yhteydenottoon, jolloin olisimme voineet tarvittaessa antaa lisätietoja halukkaille.

Tutkimukseen osallistuvien itsemääräämisoikeus näkyy haastatteluun sekä kyselyyn vastaamisen vapaaehtoisuudella. Korostimme jälkihuollon työntekijöille haastatteluun sekä asiakkaille kyselyyn osallistumisen vapaaehtoisuutta, mutta samalla korostimme osallistumisen tärkeydestä opinnäytetyön toteuttamisen kannalta.

Tutkimuksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota yksityisyydensuojaan sekä tietosuojaan, sillä yksityisyydensuoja on tutkimuseettinen periaate, ja se on jokaisen perustuslaillinen oikeus (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2014, viitattu 14.4.2018). Haastatteluun osallistuneilla sekä kyselyyn vastanneilla on oikeus yksityisyyteen, joten emme luovuttaneet vastauksia ulkopuolisille missään opinnäytetyömme vaiheessa ja materiaalit hävitimme asianmukaisesti tutkimusprosessin lopuksi. Tutkimuksen kaikki materiaalit kerättiin nimettömänä, jolloin yksittäisen haastateltavan tai kyselyyn vastanneen henkilöllisyys ei tule opinnäytetyössä esille. Lisäksi jälkihuoltoonuille suunnatut kysymykset aseteltiin niin, että heidän henkilöllisyyttään ei voida tunnistaa.

Tutkimuksen luotettavuudella tarkoitetaan, että käsitteellistäminen sekä tulokset vastaavat toisiaan. Luotettavuuteen liittyy myös riittävä tiedon anto dokumentoinnissa siitä, miten tutkimus on tehty sekä selkeä kuvaus tutkitusta ilmiöstä ja tutkimusprosessista. Laadullinen tutkimus pyrkii tuottamaan mahdollisimman luotettavaa tietoa tutkittavasta asiasta. Luotettavuudessa arvioidaan tutkimuksen tuottaman tiedon totuudenmukaisuutta. Laadullisen tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttavat tutkija ja tutkijan taidot, aineiston laatu, aineiston analyysi sekä tutkimustulosten esittäminen. (Tuomi & Sarajarvi 2009, 140-141; Jyväskylän yliopiston koppa, 2015.)

Huolehdimme osaltamme luotettavuudesta sillä, että toteutimme työntekijöiden haastattelun ja asiakkaiden kyselyn suunnitelmallisesti ja huolellisesti. Esitimme jälkihuollon työntekijöiden haastattelussa ennalta suunnitellut kysymykset, sekä teimme tarvittaessa tarkentavia kysymyksiä, jotta saimme mahdollisimman kattavia ja luotettavia vastauksia. Käsittelimme aineistoa totuudenmukaisesti ja aineistojen sisältöä emme muokanneet missään opinnäytetyön vaiheessa. Nauhoitimme työntekijöiden haastattelun usealla tallennusvälineellä, jolloin välttyimme vastausten väärinkirjauksilta sekä mahdollisilta tallennusvirheilä.

4 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tässä luvussa esitämme Nuorten Ystävien jälkihuollon työntekijöiden sekä asiakkaiden kokemuksia jälkihuollosta teemojen mukaisesti. Tuloksien havainnollistamiseksi olemme käyttäneet suoria lainauksia työntekijöiden haastattelun litteroidusta aineistosta sekä asiakkaiden kyselystä. Suorat lainaukset olemme merkinneet kursivoituin tekstein.

4.1 Jälkihuollossa tuetaan arjen hallintaa ja suunnitellaan tulevaisuutta

Nuorten Ystävien jälkihuollon työntekijät kertoivat, että heidän asiakkaana olevilla nuorilla on lastensuojelun asiakkuustausta. Useat nuoret siirtyvät jälkihuollon piiriin perhekodista tai koulukodista. Nuorten Ystävien jälkihuollon asiakkaat tulevat pääsääntöisesti toiselta paikkakunnalta Ouluun – usein opiskeluiden perässä. Nuorten Ystävien jälkihuollon palveluprosessi etenee siten, että palvelua ostava kunta ottaa yhteyttä Nuorten Ystävien palveluesimieheen, joka kertoo heidän tarjoamansa jälkihuollon palvelut sekä palveluhinnaston ja jälkihuollon sisällön. Mikäli jälkihuolto aloitetaan, järjestetään verkostopalaveri. Verkostopalaveriin osallistuvat tavallisesti jälkihuollon aloittava nuori, sosiaalityöntekijä, jälkihuollon työntekijä sekä huoltaja/huoltajat. Verkostopalaverissa pohditaan asiakkaan asumiseen liittyviä asioita sekä palveluiden tarpeita.

Mahdollisuuksien mukaan työntekijät pyrkivät aloittamaan työskentelyn jo ennen jälkihuollon asiakkuuden alkua. Esimerkiksi osa asiakkaista siirtyy Nuorten Ystävien Pohjolakodista jälkihuollon piiriin, jolloin työntekijällä on mahdollisuus tutustua asiakkaaseen etukäteen ottamalla yhteyttä kyseiseen yksikköön ja asiakkaaseen. Aina etukäteen tutustuminen ei onnistu, etenkin jos asiakas tulee toisesta yksiköstä Nuorten Ystävien jälkihuollon palvelun piiriin. Tällöin tutustuminen tapahtuu, kun nuoren jälkihuolto alkaa.

Arjen tukeminen voi sisältää esimerkiksi kuntaan tai kaupunkiin tutustumista, talouden hallintaa tai yhdessä lomakkeiden täyttämistä. Tutustumisvaiheessa työntekijät usein huomaavat, mihin asioihin jälkihuollon asiakas mahdollisesti tulee tarvitsemaan jälkihuollon tukea. Monesti nuoren voi olla itse vaikea nähdä mihin kaikkeen hän arjessaan tarvitsee tukea - osa asiakkaista tarvitsee enemmän tukea kuin toiset. Joillekin nuorille työntekijät tekevät herätyssoittoja aamulla ja joskus jopa vievät kouluun. Osa asiakkaista on asunut vuosia lastensuojelulaitoksissa, jolloin työntekijöiden

rooli on auttaa arjen strukturoinnissa. Jälkihuollon asiakas on voinut tottua siihen, että lastensuojelulaitoksessa asuessa hänellä on ollut tarkat rytmit, päivittäiset valmiit ateriat sekä säännöt ja rajoitteet. Itsenäistymisen koittaessa asiakas usein tarvitsee jälkihuollon tukea saadakseen uuden arjen tasapainoon.

”Yleisimpiä tuen tarpeita on varmaan raha-asiat, talouden hallintahan se on varmaan se ensimmäinen mikä tulee nuorille. Sitten varmaan se siihen omaan arkeen opettelu, koska jos aatellaan, että nuori on tullu laitoksesta, se on saattanu olla ihan vauvasta asti siellä. Eliikkä tavallaan semmonen arkeen opettelu, että yleensä siihen ommaan kottiin asettuminen, että se oma koti alkaa tuntuun edes jotenki semmoselta että tää on se paikka missä mä saan olla, eikä mun tarvi karata täältä tai mitä näitä nyt onkaan.”

Asiakkaiden kyselyn vastauksista ilmeni, että lähes jokainen nuori on saanut henkilökohtaista ohjausta ja neuvontaa jälkihuollon työntekijöiltä, apua tulevaisuuden suunnittelussa ja tukea kouluun hakemisessa ja/tai opinnoissa. Lisäksi vastauksista nousi esille, että jälkihuollon työntekijöiltä on saatu tukea asioiden hoitamiseen itsenäisesti sekä apua maahanmuuttoon liittyvissä asioissa. Jälkihuollon asiakkaat kokivat eniten apua tuoneeksi tukimuodoksi henkilökohtaisen ohjauksen ja neuvonnan sekä tulevaisuuden suunnittelun. Lisäksi jälkihuollon työntekijöiltä oltiin saatu apua tukihenkilön hankkimisessa. Nuorten vastauksista selvisi, että tärkeimpinä tukimuotoina pidettiin apua tulevaisuuden suunnittelussa, henkilökohtaisessa ohjauksessa ja neuvonnassa sekä taloudellisessa tuessa.

Jälkihuollon työntekijät kokivat vapaa-ajan tekemisen, opiskelun tai työpaikan ja harrastusten aloittamisen tärkeäksi nuorelle, jotta nuori pysyisi yhteiskunnassa sekä arjen rytmissä kiinni siirryttyään lastensuojeluyksiköstä itsenäiseen elämään. Monesti harrastustaustaa ei ole ja mielekkään harrastuksen löytäminen voi olla haasteellista. Jälkihuollossa työntekijät etsivät nuoren kanssa hänelle mieluisan harrastuksen. Työntekijöillä on käytössä lomake, jossa on listattuna Oulun harrastusmahdollisuuksia. Lomaketta käytetään etenkin sellaisten nuorten kanssa, jotka eivät ole tietoisia harrastusmahdollisuuksista tai eivät osaa kertoa, mikä harrastus kiinnostaisi.

“Voi olla että aluksi käyään koulua. Sitten huomataan, että ei mun tarvi kukaan ei pakota mua. Et just semmonen niinku mielekkäämpää vapaa-ajan tekemistä et mitä voi tehdä, että ei mee sitten kaljotteluun tai muuhun. Mulla on semmonen valtava lomake, joka suos-

tuu mun kans sitä käymään niin siinä on ihan en tiiä montako sataa siinä on niitä harrastuksia käsitöistä ja liikunnasta ja näin niin saatan sitä kiinnostuksen kohteet -lomaketta käyttää semmosten kanssa jotka ei puhu. Niitten kans se on hyvä jotka on hyvin sulkeutuneita ja näin niin sitten vaan luetellaan et ei kiinnosta yhtään, olen harrastanut, kiinnostaisi kokeilla – ja sit vaan käyään.”

Jälkihuollon työntekijöiden mukaan he tapaavat asiakkaitaan sopimuksen mukaan keskimäärin 1-3 kertaa viikossa. Alaikäisillä nuorilla tapaamisia on useammin, kolme kertaa viikossa tai joissakin tapauksissa jopa viisi kertaa viikossa. Käynti kestää keskimäärin puolesta tunnista kahteen ja puoleen tuntiin. Tukisuhteen loppuvaiheessa käyntejä harvennetaan, jolloin ne ovat noin 2-4 kertaa kuukaudessa.

”Jälkihuollon päättyessä tuetaan ihan konkreettisesti, että ois joku yhteistyötaho jonka kautta lähteä niitä asioita mahdollisesti viemään eteenpäin. Toiset tarvii sen aikuissosiaalityön ja jotku ei. Tavoitteena työskentelyn aikana on, että se ihminen sais ne elämäntaidot käyttöön kaikkia kaupungin palveluita tietään mistä apua hakkee.”

Työntekijät pitävät alaikäisten asiakkaiden huoltajien kanssa yhteyttä ja täysi-ikäinen asiakas saa itse määritellä, pitääkö jälkihuollon työntekijä yhteyttä huoltajiin. Mikäli täysi-ikäinen asiakas antaa luvan yhteydenpitoon vanhempien kanssa, asiakkaalta varmistetaan mitä asioita jälkihuollon työntekijät saavat kertoa vanhemmille. Jälkihuollon työntekijät kokevat, että usein täysi-ikäisten asiakkaiden vanhemmille on haastavaa, kun he eivät ole enää automaattisesti oikeutettuja tietämään lapsensa kuulumisia. Usein vanhemmat ovat tottuneet siihen, että esimerkiksi lapsen ollessa sijoituksessa heille on kerrottu kaikki lasta koskevat asiat. Vanhemmilla voi olla haastavaa sopeutua siihen, että heille eivät enää kuulu täysi-ikäisen lapsensa asiat, mikäli asiakas niin toivoo. Jälkihuollon pyrkimyksenä on pitää sosiaaliset verkostot mukana ja motivoida asiakasta verkostojen ylläpitämisessä.

Työntekijöiden mukaan asiakkaiden sitoutuminen jälkihuoltoon vaihtelee suuresti. Asiakkaiden aiemmat kokemukset tukisuhteista ja sijoituspaikoista sekä ennakkokäsitys jälkihuollosta vaikuttavat heidän kykyynsä ja haluunsa sitoutua samaansa tukeen. Sitoutumiseen vaikuttaa se, onko asiakas kokenut aiemmat tukisuhteet hyödyllisiksi. Lisäksi nuoren sitoutumiseen jälkihuoltoon voi vaikuttaa myös se, kuinka monelle ihmiselle hän on jo joutunut kertomaan omaa elämäntarinaansa. Sitoutumisvaihe kestää ensimmäisen puolen vuoden ajan.

”Sitoutuminen on paljon kiinni siitä, millanen se ennakkokäsitys on, mutta myöskin on tärkeää, että ne tuntee ja tietää sut ja tietää mihin on tulossa nii se vaikuttaa siihen sitoutumiseen. Mutta kyllä jos sen lastensuojelun itsenäistyvän nuoren elämä on hirveen kaotista ja semmosta hektistä ja asioita tapahtuu niin on hirveen vaikea sitoutua siihen tukisuhteeseen.”

4.2 Luottamus ja avoimuus työntekijän sekä nuoren välillä koetaan tärkeäksi

Jälkihuollon työntekijöiden mukaan Nuorten Ystävien jälkihuollon tilanne on hyvä, mutta joka paikassa asiat eivät ole niin hyvin. Ongelmana voi olla, että jälkihuollon työntekijöitä ei ole tarpeeksi, jolloin he eivät pysty aina tarjoamaan asiakkailleen heidän tarvitsemaansa tukea. Työntekijöillä ei välttämättä ole aikaa käydä asiakkaan luona tarpeeksi usein tai käynnit ovat lyhyitä. Pienet kunnat eivät välttämättä pysty itse järjestämään jälkihuoltoa, jolloin palvelu ostetaan muualta. Myös pitkät välimatkat voivat aiheuttaa sen, että asiakkaan luona ei voida käydä tarpeeksi usein.

Jälkihuollon työntekijät ovat kokonaisuudessaan tyytyväisiä Nuorten Ystävien tarjoamaan jälkihuoltoon. Nuorten Ystävillä on hyvät resurssit jälkihuollon järjestämiselle, sillä he pystyvät tarjoamaan asiakkailleen riittävästi tapaamisia jälkihuollon työntekijöiden kanssa. Lisäksi he pystyvät järjestämään asiakkailleen monipuoliset mahdollisuudet harrastamiselle. Jälkihuollon työntekijät käyvät kokeilemassa eri harrastuksia yhdessä asiakkaiden kanssa, jotta jokaiselle löytyisi mielekästä tekemistä.

”Meillä on varmaan tämmöinen, miten sanotaan, että vähän ideaali tää meidän tilanne. Meillä on aikaa nuorelle, meillä on mahdollisuutta tavoitella, liikkua, tehdä asioita niitten kanssa, resursseja sillä tavalla että meillä on resursseja tehdä sitä työtä. Me voidaan tehdä siitä oman näköistä oman persoonan kautta ja meillä on vapaat kädet siihen. Meillä ei oo mitään sellaisia työnantajan antamia raameja. Meillä on joustavat työajat ja kaikki. Tietty tämmöinen prosessi on, mutta sen sisällä on paljon sellaista liikkumavaraa. Kyllä meillä on hyvä tilanne.”

Kyselyn vastauksista korostuivat asiakkaiden positiiviset kokemukset jälkihuollosta. Esille nousi muun muassa tyytyväisyys jälkihuollosta saatuun apuun ja tukeen omassa elämässä, arjen hallinnassa sekä kouluasioissa. Erilaiset Nuorten Ystävien järjestämät ryhmät ovat lisänneet asiakkaiden keskuudessa yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä tukeneet sosiaalisuutta. Myös luottamukselliset ja avoimet välit jälkihuollon työntekijään koettiin tärkeäksi.

”Olen saanut suurta tukea ja apua ohjaajaltani. Ohjaajani kanssa on luottamukselliset ja läheiset välit. Koen että olen voinut jutella ohjaajani kanssa vaikeistakin sekä arkipäiväisistä asioista. Olen voinut jakaa sekä pienet että suuret huolet, ja olen saanut tukea ja neuvoja. Olen itse saanut vaikuttaa tapaamisien sisältöön. Ohjaajani on auttanut ja tukenut toteuttamaan unelmiani.”

Työntekijät kertovat, että jokaisella jälkihuoltoon oikeutetulla on mahdollisuus saada jälkihuoltoa. Jälkihuollon lähestyessä loppua työntekijät ohjaavat tuen tarpeessa olevia nuoria tarvitsemiensa palveluiden piiriin. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että työntekijät esittelevät asiakkaalle palveluita ja antavat yhteystietoja palveluihin, joita asiakas mahdollisesti tarvitsee jälkihuollon päätyttyä. Tällä varmistetaan, että jälkihuollon päätyttyä asiakas tietää mistä hän saa tarvittaessa apua ja tukea. Jälkihuollon päätyttyä asiakas voidaan ohjata esimerkiksi mielenterveystyön tai aikuis-sosiaalityön asiakkaaksi. Jälkihuollon loppuvaiheessa käynnejä harvennetaan hiljalleen, jotta nuori voi opetella pärjäämään ilman jälkihuollon työntekijää.

Osa jälkihuollon työntekijöistä kertoi saavansa usein positiivista sekä rakentavaa palautetta jälkihuollon asiakkaiden läheisiltä. Lisäksi osa kertoi pitävänsä edelleen yhteyttä useaan jälkihuollon päättäneeseen asiakkaaseen, jotka ovat tulleet tärkeäksi tukisuhteen aikana. Työntekijät pyrkivät siihen, että suhde asiakkaaseen loppuu jälkihuollon päättymisen jälkeen. Nuorten Ystävien jälkihuollon työntekijät keräävät tukisuhteen päättymisen jälkeen kirjallisen palautteen asiakkailta, vanhemmilta sekä verkostoilta.

”Mulle harvemmin semmoista palautetta tulee asiakkailta, mutta minusta se kertoo että se on niinku paras palaute että ne sitoutuu. Ne saa kiinni, tavataan säännöllisesti. Ite ainakin aattelin että se jotenkin kantaa. Ja se kunnioittaa myös sun työtä. Se on myös palautetta, siinä hetkessä annettua.”

“Tärkeintä jälkihuollossa on luottamus, sää pystyt luottaan. Luottamuksen syntyminen on hirveän tärkeä asia. Se ei toimi, jos sitä ei oo. Suhde, luottamuksellinen ja se ihminen kokee, että tämän ihmisen kanssa mä voinkin tehdä ja saan jotakin apuakin. Ei siinä oikein muuta.”

4.3 Jälkihuollon keston toivotaan lisäämää ja enemmän ryhmiä nuorille

Kyselyyn vastanneet eivät juurikaan muuttaisi nykyisessä jälkihuollossa mitään. Kyselyssä esille tuotiin toivomuksia, että tapaamismääriä ei vähennettäisi niin nopeasti ja iltapäiväryhmiä olisi enemmän. Yksittäisenä toiveena esitettiin työntekijöiden vahvempi läsnäolo jälkihuollossa. Näiden vastausten lisäksi jälkihuollossa olevia nuoria pohditutti jälkihuollon nykyinen kesto – jälkihuollon kesto toivottiin tulevaisuudessa jatkettavan 25 ikävuoteen saakka. Myös jälkihuollon työntekijät kokivat, että jälkihuolto loppuu joissakin tapauksissa liian aikaisin. He toivoivat jälkihuollon keston harkinnanvaraista lisäämää. Jälkihuoltoa voitaisiin jatkaa tapauskohtaisesti, mikäli se olisi asiakkaan edun mukaista. Työntekijät esittivät, että jälkihuolto voisi tarvittaessa jatkua 25 ikävuoteen saakka.

“Sillain ainaki ite ajattelisin, että jos siinä ois edes muutama vuosi joustoa. Kaikki ei tarvi, mutta joillekki se ois ihan ehton. Ja varsinki sitten se, että kaikki jotka täyttää 18, ei aloita sitä jälkihuoltoa. Sitten ne hoksaa kaksikymppisenä ja ne alottaa sen sitten. Siitä vois jatkua sitten, että se ois se kolme vuotta tai jotenki sillain että se ois se kolme vuotta aikaa käyttää kun sä haluat alottaa sen.”

Nuorten Ystävien jälkihuollon työntekijät yhdenmukaistaisivat jälkihuoltoa siten, että jokaisella jälkihuollon piirissä olevalla asiakkaalla olisi samat oikeudet ja laatu jälkihuollossa. Esimerkkinä eriarvoistamisesta he toivat esiin kuntien väliset taloudellisen avustamisen erot, mikäli jälkihuoltovaroja ei ole kertynyt. Lisäksi he toivoisivat yhteistä linjausta siihen, mitä asioita tuetaan rahallisesti ja kuinka paljon (esimerkiksi harrastukset, kuinka paljon kuukaudessa). Tämä helpottaisi myös jälkihuollon työntekijöiden työtä.

Jälkihuoltoon toivoittaisiin myös käytettäväksi enemmän tekniikkaa sekä sähköisiä ohjausmenetelmiä (esim. Skype). Jälkihuollon työntekijät toivoivat, että postitse lähetettävistä raporteista ja muista asiakirjoista luovuttaisiin ja siirryttäisiin sähköisiin menetelmiin. Työntekijät perustelivat sähköisiä menetelmiä sillä, että postitse lähetettävissä dokumenteissa voi kestää kauan saapua perille ja

sähköiset menetelmät olisivat myös nuorille helpompi vaihtoehto. Nyt lastensuojelun jälkihuollon asiakkaat voivat esimerkiksi joutua ostamaan itse bussikortin ja lähettämään kuitin postitse saadakseen korvauksen. Työntekijät kertovat, että ideaalitulanteessa kuva kuitista lähetettäisiin esimerkiksi Whatsapp-palvelun kautta sosiaalityöntekijälle, jolloin korvaus voitaisiin laittaa maksuun samantien.

”Ja se mikä vois olla tulevaisuutta niin että ois suoraan se Nappula-järjestelmä. Se ois niin fiksu se tietokone, että se näyttäisi suoraan sen kunnan nuorista mistä puhutaan, että niillä ois se sama yhteys meihin. Eli että se näkyisi reaaliajassa. Eikä se, että me ruvetaan niinku kirjoittaa ja lähetetään postissa raportteja. Koska se vie taas oman aikansa kirjata. Periaatteessa katot sieltä ne pääkohdat, että okei miten on edennyt. Miten on mennyt. Se vie yllättävän monta tuntia päivässä jopa sen yhden ihmisen raportointi.”

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa esitämme tutkimustulosten pohjalta tekemiämme johtopäätöksiä. Tutkimustulokset vastaavat tutkimuskysymykseemme: millaisia kokemuksia Nuorten Ystävien Oulun jälkihuollon työntekijöillä ja asiakkailla on lastensuojelun jälkihuollosta. Tutkimustulokset osoittavat, että jälkihuollon työntekijät sekä asiakkaat ovat pääosin tyytyväisiä Nuorten Ystävien tarjoamaan jälkihuoltoon, ja he kokevat resurssien olevan riittävät laadukkaan jälkihuollon toteuttamiselle. Jälkihuollon työntekijöiden mukaan edellytys onnistuneen jälkihuollon toteutuksessa on asiakkaan ja työntekijän molemminpuolinen luottamus.

Opinnäytetyömme keskeinen johtopäätös on, että Nuorten Ystävien jälkihuollon työntekijät sekä asiakkaat ovat tyytyväisiä Nuorten Ystävien tarjoamaan jälkihuoltoon. Työntekijöiden haastattelun sekä asiakkaiden kyselyn tulokset osoittivat, että Nuorten Ystävillä ei ole juurikaan kehittämistarpeita jälkihuollossa. Asiakkaiden puolelta esille nousivat toiveet jälkihuollon nuorille suunnattujen iltapäiväryhmien lisäämiseen sekä jälkihuollon työntekijöiden vahvempaan läsnäoloon jälkihuollossa. Näiden lisäksi toivottiin, että tapaamisia työntekijän kanssa ei vähennettäisi niin nopeasti jälkihuollon lähestyessä loppua.

Jälkihuollon työntekijöiltä nousivat päällimmäisenä esille heidän positiiviset kokemuksensa Nuorten Ystävien tarjoamasta jälkihuollosta. Työntekijät ovat tyytyväisiä siihen, että heillä on tarpeeksi aikaa sekä resursseja asiakkaiden tapaamisiin ja yhdessä tekemiseen. Lisäksi työntekijät pystyvät tarjoamaan mahdollisuuden kokeilla monipuolisesti eri harrastuksia yhdessä muiden jälkihuollon asiakkaiden ja/tai työntekijöiden kanssa. Jälkihuollon työntekijät kuvailivat Nuorten Ystävien jälkihuollon tilannetta ideaaliksi. Heidän kertomansa mukaan työntekijät pystyvät tekemään prosessin mukaisesti lähes vapain käsin oman näköistä työtä oman persoonansa kautta.

Jälkihuollon työntekijöiden mukaan yleisesti jälkihuollossa on myös kehittämistarpeita. Heidän mielestään jälkihuoltoa tulisi pystyä jatkamaan joidenkin asiakkaiden kohdalla 25 ikävuoteen saakka. Myös jälkihuollon asiakkaille suunnatussa kyselyssä nostettiin esille jälkihuollon kesto. Kyselyn vastauksista ilmeni, että jälkihuoltoa pitäisi myös asiakkaiden mielestä tarjota tarpeen mukaan 25 ikävuoteen saakka.

Jälkihuollon asiakkaiden kyselyssä tärkeimpänä tukimuotona nousi esille henkilökohtaisen ohjauksen ja neuvonnan sekä tulevaisuuden suunnittelu. Etenkin henkilökohtainen ohjaus ja neuvonta nousi tärkeydellään vahvasti esille jokaisessa kysymyksessä. Tuloksia tarkastellessa ilmenee, että rahankäytön ohjausta ja tukea työllistymisessä on pidetty asiakkaiden mielestä vähiten tärkeimpänä jälkihuollon tukimuotona.

Jälkihuollon työntekijöiden haastattelun sekä asiakkaiden kyselyn pohjalta voidaan todeta, että lastensuojelun jälkihuollon keston pidentämiselle tapauskohtaisesti olisi todellinen tarve. Jälkihuollon kesto on kritisoitu useissa lastensuojelun jälkihuoltoa koskevissa julkaisuissa sekä työkentillä. Esimerkkinä tapauksesta, jossa jälkihuoltoa tulisi voida jatkaa on, kun osa jälkihuoltoon oikeutetuista eivät aloita jälkihuoltoa 18 vuotta täytettyään, vaan he ehkä huomaavat tarvitsevansa jälkihuollon tukea vasta 20-vuotiaana. Tällöin tukisuhde jää lyhyeksi, vaikka tuen tarvetta vielä olisi. Hoikkalan (2016, 34) mukaan jälkihuollon päätyttyä useilla nuorilla opinnot ovat kesken ja jälkihuollon päättyminen saattaa vaikeuttaa opintojen loppuunsaattamista. Osa nuorista elää itsenäistymisen alkuvaiheessa vapauden huumaa, jolloin jälkihuollon vastaanottaminen saattaa tuntua tarpeettomalta ja suhtautuminen viranomaisiin saattaa olla kielteistä.

6 POHDINTA

Opinnäytetyömme oli kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, jonka tarkoituksena oli kuvailla Nuorten Ystävien jälkihuollon työntekijöiden sekä asiakkaiden kokemuksia lastensuojelun jälkihuollosta. Tavoitteenamme oli, että Nuorten Ystävät voivat hyödyntää opinnäytetyötämme tekemässään työssään sekä kehittää toimintaansa sen avulla. Opinnäytetyön kokemusperäinen materiaali kerättiin jälkihuollon työntekijöiden teemahaastatteluna pienryhmässä sekä asiakkaille suunnatulla kyselyllä, joka toteutettiin Webropolilla.

Omat oppimistavoittemme olivat sosiaalialan kompetenssien mukaiset; eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, palvelujärjestelmäosaaminen sekä tutkimuksellinen kehittämisosaaminen. Eettisen osaamisen oppimistavoitteenamme oli pyrkiä kiinnittämään huomiota opinnäytetyön toteuttamisen aikana sosiaalialan edellyttämään eettiseen reflektioon. Opinnäytetyön eri vaiheissa pohdimme niin yhdessä kuin itsenäisesti esiin nousseita asioita, kuten omaa oppimista sekä tunteita, joita prosessin aikana on noussut esille. Eettinen reflektio kuuluu myös lastensuojelun työntekijöiden jokapäiväiseen työhön.

Asiakastyön osaamisen oppimistavoitteenamme oli pohtia, miten lastensuojelun jälkihuolto vastaa asiakkaiden tarpeisiin. Opinnäytetyön tuloksista voidaan todeta, että jälkihuollon toimivuus tällaiseen puhututti myös haastateltavia jälkihuollon työntekijöitä sekä asiakkaita. Usein esille nousseessa jälkihuollon kestossa olisi siis todella kehittämisen tarvetta. Tällä hetkellä jälkihuolto päättyy jo 21-vuotiaana, joka ei vastaa useissa tapauksissa asiakkaiden tarpeisiin, vaan jälkihuoltoa tulisi pystyä tarjoamaan tapauskohtaisesti pidempään. Joissakin tapauksissa jälkihuolto loppuu silloin, kun sille olisi eniten tarvetta. Jälkihuollon nuorilla voi kestää oma aikansa, ennen kuin he huomavat jälkihuollon hyödyllisyyden tilanteessaan. Osa jälkihuoltoon oikeutetuista aloittaakin jälkihuollon vasta esimerkiksi 20-vuotiaana, jolloin tukisuhde jää lyhyeksi.

Palvelujärjestelmäosaamisen oppimistavoitteenamme oli syventyä entistä paremmin lastensuojelun palvelujärjestelmään teoretiedon, tutkimusten sekä jälkihuollon työntekijöiden haastattelun avulla. Saimme paljon uutta hyödyllistä tietoa lastensuojelun palvelujärjestelmästä perehdytyämme alan kirjallisuuteen sekä muihin julkaisuihin. Jälkihuollon työntekijöiden haastattelussa saimme käytännönläheistä tietoa lastensuojelun palvelujärjestelmästä, ja etenkin jälkihuollon prosessista. Haastattelun avulla pystyimme hahmottamaan jälkihuollon prosessia ja sen etenemistä

entistä paremmin, sillä huomasiimme jälkihuollon materiaaleja tutkiessa, että jälkihuoltoon suuntautuneita julkaisuja ei löydy kovinkaan paljoa verrattuna muihin lastensuojelun alueisiin. Kehittämisoosaamisen oppimistavoitteenamme oli toteuttaa laadullisen tutkimuksen kriteerit täyttävä opinnäytetyö, jota yhteistyökumppanimme Nuorten Ystävät voivat hyödyntää toimintaa kehittäessään.

Opinnäytetyön aloittamisessa ja suunnitelman tekemisessä kului yllättävän paljon aikaa. Suunnitelman valmistuttua ja tutkimusluvut saatua ajattelimme, että nyt pääsemme nopeasti toteutusvaiheeseen. Suunnittelimme haastattelukysymyksiä yhdessä opinnäytetyömme yhdyshenkilön kanssa. Kysymysten valmistuttua kevät oli jo pitkällä ja jälkihuollon työntekijöiden kesälomakausi alkamassa. Omat haasteensa aikataulujen sovittamiselle ja opinnäytetyön tekemiselle aiheutti myös omat työvuoromme. Saimme haastattelulle sovittua ajan vasta kesän loppupuolelle, kun kaikki työntekijät olivat jälleen yhtä aikaa töissä. Haastattelun jälkeen teimme kyselyn jälkihuollon nuorille. Itse kyselyn teko oli nopea prosessi, mutta sen toimivuuden testaaminen ja vastausten odottelu vei jälleen yhden kuukauden lisää aikaa. Haastatteluaineiston litterointi oli haasteellista, koska nauhoitus piti kuunnella sekunti kerrallaan ja tarkistaa useita kertoja, että kirjoitettu vastasi nauhoituksessa puhuttua. Myös oleellisten asioiden poimiminen ja turhan materiaalin poisrajaaminen vei oman aikansa. Kyselyn vastaukset kokosimme omalle Word-tiedostolle ja korostimme esiin nousevat asiat, jotka käsittelimme opinnäytetyössämme.

Tätä pohdintaa kirjoittaessa ja opinnäytetyötä tarkastellessa on vaikea käsittää, kuinka paljon aikaa ja vaivaa työhön olemme käyttäneet. Opinnäytetyön prosessi on antanut meille hyviä eväitä tulevaan työelämään, sillä prosessi on tukenut monin tavoin ammatillista kasvuamme. Olemme päässeet syventymään lastensuojelun maailmaan ja etenkin jälkihuoltoon entistä paremmin ja olemmekin saaneet käytännönläheistä tietoa jälkihuollosta alan ammattilaisilta sekä jälkihuollon asiakkailta. Yhtenä oppimistavoitteenamme oli pyrkiä kiinnittämään huomiota sosiaalialan edellyttämään eettiseen reflektioon. Opinnäytetyön teon aikana kävimme läpi erilaisia tunteita onnistumisista turhautuneisuuteen. Koemme opinnäytetyön tekemisestä olleen suurta hyötyä meille valmistumassa oleville sosionomeille, sillä lastensuojelu ja siihen kuuluva jälkihuolto ovat alamme olennaisia työkenttiä. Opinnäytetyön tekeminen kolmestaan vahvisti ryhmätyöskentelyn olennaisia osa-alueita: vuorovaikutusta, kompromisseja ja tasavertaisuutta. Kun jokin asia oli vaikea ymmärtää ja opinnäytetyö jäi junnaamaan paikalleen, oli helpotus voida kysyä neuvoa, saada vinkkejä ja selättää yhdessä haasteet.

Jatkotutkimusideana hyödyllistä olisi toteuttaa haastattelu suuremmalle ryhmälle työntekijöitä. Toinen vaihtoehto työntekijöiden totuudenmukaisten ajatusten saamiselle olisi toteuttaa kysely anonyymisti esimerkiksi Webropolin avulla. Tällöin yksittäisen työntekijän henkilöllisyys ei tulisi ilmi missään vaiheessa opinnäytetyön tekijöille. Nuoria voisi lähestyä myös suoraan esimerkiksi käsin täytettävällä vastauslomakkeella, jonka nuori jättäisi palautuslaatikkoon jälkihuollon toimistolla käydessään. Tämän opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää, kun tehdään uusia tutkimuksia jälkihuollon työntekijöiden ja/tai nuorten kokemuksista jälkihuollosta. Tulokset ovat hyödynnettävissä myös paikallisesti Oulun alueen jälkihuoltoa tutkittaessa tai valtakunnallisesti Nuorten Ystävien jälkihuoltoa tarkastellessa. Säännöllinen jälkihuollon kokemusten kartoittaminen ja jälkihuollon prosessin päivittäminen mahdollistaa niin nuorille kuin myös työntekijöille onnistuneen, hyödyllisen ja toimivan työskentelysuhteen.

LÄHTEET

Alasuutari, P. 2018. Mitä on laadullinen tutkimus? Tampereen yliopisto. Viitattu 1.3.2018, http://wwwedu.oulu.fi/tohtorikoulutus/jarjestettava_opetus/Alasuutari/Mita_laadullinen_tutkimus_on.pdf.

Araneva, M. 2016. Lapsen suojele. Toteuttaminen ja päätöksenteko. Helsinki: Talentum Media Oy.

Eronen, T. 2013. Viisi vuotta huostaanotosta. Seurantatutkimus huostaanotettujen lasten institutionaalisista poluista. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus.

Heikkinen, K. 2005. Nuori lähtee aikuisuuden hakuun. Tiede 2005. Viitattu 6.5.2018, https://www.tiede.fi/artikkeli/jutut/artikkelit/nuori_lahtee_aikuisuuden_hakuun.

Heinonen, H. 2016. Esipuhe. Teoksessa S. Pukkio & T. Hipp (toim.) Mikä jälki jää? Opas lastensuojelun jälkihuoltotyöhön. Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto.

Hoikkala, S. 2016. Havaintoja jälkihuoltoa koskevasta kokemus- ja tutkimustiedosta. Teoksessa S. Pukkio & T. Hipp (toim.) Mikä jälki jää? Opas lastensuojelun jälkihuoltotyöhön. Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto.

Ihalainen, J. & Kettunen, T. 2016. Turvaverkko vai trampoliini. Sosiaaliturvan mahdollisuudet. 10. uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Jyväskylän yliopiston Koppa 2015. Empiirinen tutkimus. Viitattu 2.3.2018, <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/empiirinen-tutkimus>.

Jyväskylän yliopiston Koppa 2015. Laadullinen tutkimus. Viitattu 5.3.2018, <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>.

Kajaanin ammattikorkeakoulu 2018. Opinnäytetyöpakki. Laadullisen aineiston analyysi ja tulkinta. Viitattu 20.5.2018, <http://www.kamk.fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Laadullisen-analyysi-ja-tulkinta>.

Kivinen, S. 2018. Opas jälkihuollossa olevien nuorten vanhemmille. Helsinki: Suomen kasvatus- ja perheneuvontaliitto ry.

Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy.

Känkänen, P. 2013. Siirtymät sijaishuollossa – hetkiä ja ikuisuuksia. Teoksessa M. Bardy (toim.) Lastensuojelun ytimissä. Helsinki: Yliopistonpaino Oy.

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.

Lindqvist, M. 2016. Jälkihuollon lainsäädäntö ja laatusuositukset. Teoksessa S. Pukkio & T. Hipp (toim.) Mikä jälki jää? Opas lastensuojelun jälkihuoltotyöhön. Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto.

Nuorten Ystävät 2018a. Jälkihuolto. Viitattu 7.3.2018, <https://www.nuortenystavat.fi/palvelut/lastensuojelu/jalkihuolto>.

Nuorten Ystävät 2018b. Jälkihuolto-opas. Esite. (ei julkaisupaikkaa.)

Nuorten Ystävät 2018c. Jälkihuolto antaa aikuistumiselle aikaa. Viitattu 7.3.2018, https://www.nuortenystavat.fi/yksikot/avopalvelukeskukset/avopalvelut_oulu/jalkihuolto_antaa_aikuistumiselle_aikaa.

Ojala, U. 2016. Talousasiat puheeksi jälkihuoltonuorten kanssa. Lapsen maailma 29.2.2016, 43.

Oulunkaari 2011. Sijoitetun lapsen itsenäistymisvarojen tallettaminen ja käyttö. Viitattu 14.3.2018, <http://www.oulunkaari.org/iinseutu/kokous/2011337-6.HTM>.

Pukkio, S. 2016. Prosessit jälkihuoltotyön tukena. Teoksessa S. Pukkio & T. Hipp (toim.) Mikä jälki jää? Opas lastensuojelun jälkihuoltotyöhön. Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto.

Pukkio, S. & Hoikkala, S. 2016. Jälkihuolto kasvun ja itsenäistymisen tukena. Teoksessa S. Pukkio & T. Hipp (toim.) Mikä jälki jää? Opas lastensuojelun jälkihuoltotyöhön. Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto.

Ranta, M. & Mäkäräinen, S. 2016. Itsenäistyminen. Viitattu 6.5.2018, <https://nuortenlinkki.fi/tietopiste/tietoartikkelit/mielenterveys/itsenaistyminen>.

Räsänen, H. 2018. Kvalitatiiviset tutkimusmenetelmät. Hämeen ammattikorkeakoulu. Viitattu 1.3.2018, http://www.hamk.fi/verkotot/kudos/menetelmat/Documents/4_Kvalitatiiviset_tutkimusmenetelmaet.pdf.

Räty, T. 2015. Lastensuojelulaki. Käytäntö ja soveltaminen. 3. uudistettu painos. Porvoo: Edita Publishing Oy.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 3.4.2018, http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_4.html.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. Teemahaastattelu. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 28.4.2018, http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_2.html

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tutkimusongelmat. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 20.5.2018, http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L2_3_1.html.

Saastamoinen, K. 2010. Lapsen asema sijaishuollossa – Käsikirja arjen toimintaan. Helsinki: Edita Prima Oy.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017a. Lastensuojelun käsikirja. Jälkihuolto. Viitattu 17.2.2018, <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/jalkihuolto>.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017b. Lastensuojelun käsikirja. Mitä on lastensuojelu. Viitattu 27.2.2018, <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/mita-on-lastensuojelu>.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2014. Eettinen ennakoarviointi ihmistieteissä. Viitattu 14.4.2018, <http://www.tenk.fi/fi/eettinen-ennakoarviointi-ihmistieteissa>.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Törrönen, M. & Vauhkonen, T. 2012. Itsenäistyminen elämänvaiheena – osallistava vertaistutkimus sijaishuollosta itsenäistyvien nuorten hyvinvoinnista. Forssa: SOS-Lapsikylä ry.

Valtiontalouden tarkastusvirasto 2012. Valtiontalouden tarkastusviraston raportti – Lastensuojelu. <https://www.vtv.fi/julkaisut/lastensuojelu/>.

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Webropol 2019. Webropol online-kyselytutkimustyökalu – Kerää vastauksia, joilla on merkitystä. Viitattu 22.1.2019, <https://webropol.fi/tuotteemme/>.

Hei!

Teemme opinnäytetyötä yhteistyössä Nuorten Ystävien kanssa Oulun jälkihuollon palveluista. Olemme Oulun ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoita. Tarkoituksenamme on jälkihuollon työntekijöiden haastattelujen sekä asiakkaille suunnatun kyselyn avulla kuvailla kokemuksia jälkihuollosta.

Haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista, mutta sinun henkilökohtaiset vastauksesi ovat meille erittäin tärkeitä. Tavoitteenamme on, että Nuorten Ystävät pystyvät hyödyntämään opinnäytetyötämme tekemässään työssä sekä kehittämään jälkihuollon toimintaa sen avulla.

Haastattelut nauhoitetaan analysointia varten ja nauhoja käsitellään luottamuksellisesti, eikä niitä tai tutkimuksen muistiinpanoja anneta ulkopuoliseen käyttöön. Haastateltavien henkilötietoja ei kirjata missään vaiheessa ja tutkimustulokset raportoidaan niin, ettei yksittäistä tutkimukseen osallistujaa voida tunnistaa. Kaikki haastattelumateriaalit ovat vain opinnäytetyöntekijöiden käytössä ja ne hävitetään tutkimuksen päätyttyä.

Olemme yhteydessä vielä puhelimitse haastatteluiden ajankohdan sopimiseksi!

Lisätietoja saat tarvittaessa

Niina Haverinen

Ystävällisin terveisin

Niina Haverinen, Sini Juntunen ja Petra Tuomaala

1. Lastensuojelun jälkihuollon sisältö

- Mitä kautta nuoret tulevat teille asiakkaaksi? Miten asiakkuusprosessi etenee?
- Miten asiakkaiden tuen tarpeet arvioidaan ja tunnistetaan?
- Millaisia tuen tarpeita jälkihuollon asiakkaalla tavallisesti on? Miten näihin tarpeisiin vastataan?
- Kuinka usein jälkihuollon työntekijät tapaavat asiakasta?
- Millä tavoin asiakasta tuetaan arjessa?
- Miten asiakkaan läheiset huomioidaan jälkihuollossa?
- Miten jälkihuollon asiakkaat sitoutuvat jälkihuoltoon tavallisesti? Mikä vaikuttaa asiakkaan sitoutumiseen?
- Miten suhdetta asiakkaaseen rakennetaan ja tuetaan?
- Miten nuorta tuetaan jälkihuollon päättyessä?

2. Jälkihuollon nykytila

- Miten kuvailisit jälkihuollon nykytilaa?
- Onko mielestänne jälkihuoltoa tarpeeksi tarjolla?
- Onko kaikilla joilla on jälkihuollon tarve mahdollisuus päästä siihen?
- Mitkä asiat vaikuttavat jälkihuollon toteutumiseen?
- Millaista palautetta olet saanut jälkihuollon asiakailta tai heidän läheisiltään jälkihuollosta?
- Mikä on mielestäsi tärkeintä jälkihuollossa?

3. Jälkihuollon kehittäminen

- Miten haluaisit kehittää jälkihuoltoa?

Hei!

Teemme opinnäytetyötä yhteistyössä Nuorten Ystävien kanssa Oulun jälkihuollon palveluista. Olemme Oulun ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoita. Opinnäytetyössä kuvailemme jälkihuollon työntekijöiden ja asiakkaiden kokemuksia jälkihuollosta. Kyselyyn vastanneiden kesken arvomme elokuvalipun Finnkinon!

Tavoitteena on, että Nuorten Ystävät pystyvät hyödyntämään opinnäytetyötä tekemässään työssä sekä kehittämään jälkihuollon toimintaa sen avulla.

Webropol-kyselyyn osallistuminen on vapaaehtoista, mutta sinun vastaukset ovat meille tärkeitä. Vastauksia käsitellään luottamuksella, eikä niitä tai tutkimuksen muistiinpanoja anneta ulkopuoliseen käyttöön. Tutkimustulokset raportoidaan niin, ettei yksittäistä tutkimukseen osallistujaa voida tunnistaa. Kaikki haastattelumateriaalit ovat vain opinnäytetyöntekijöiden käytössä ja ne hävitetään tutkimuksen päätyttyä.

Lisätietoja saat tarvittaessa

Niina Haverinen

Ystävällisin terveisin

Niina Haverinen, Sini Juntunen ja Petra Tuomaala

Taustatiedot

Ikä

Sukupuoli

Lastensuojeluasiakkuuden kesto

Jälkihuollon asiakkuuden kesto

1. Millaista jälkihuollon tukea olet saanut?

- Tulevaisuuden suunnittelu
- Henkilökohtainen ohjaus ja neuvonta
- Apu asunnon hankkimiseen
- Tuki kouluun hakemisessa ja/tai opinnoissa
- Tuki työllistymisessä
- Taloudellinen tuki
- Harrastuksen aloittaminen
- Rahankäytön ohjaus
- Tuki sosiaali- ja terveyspalveluihin hakeutumisessa
- Muu, mikä?

2. Valitse kolme tärkeintä jälkihuollon tukimuotoa:

- Tulevaisuuden suunnittelu
- Henkilökohtainen ohjaus ja neuvonta
- Apu asunnon hankkimiseen
- Tuki kouluun hakemisessa ja/tai opinnoissa
- Tuki työllistymisessä
- Taloudellinen tuki
- Harrastuksen aloittaminen

- Rahankäytön ohjaus
- Tuki sosiaali- ja terveyspalveluihin hakeutumisessa
- Muu, mikä?

3. Millaisia kokemuksia sinulla on jälkihuollosta?

4. Mistä kahdesta tukimuodosta koet sinulle olleen eniten apua jälkihuollossa?

- Tulevaisuuden suunnittelu
- Henkilökohtainen ohjaus ja neuvonta
- Apu asunnon hankkimiseen
- Tuki kouluun hakemisessa ja/tai opinnoissa
- Tuki työllistymisessä
- Taloudellinen tuki
- Harrastuksen aloittaminen
- Rahankäytön ohjaus
- Tuki sosiaali- ja terveyspalveluihin hakeutumisessa
- Muu, mikä?

5. Mitä haluaisit muuttaa jälkihuollossa?